

Bela astra

Že dolgo je tega, ko so ljudje še razumeli govorico cvetic. Ne mislim pa tu govorice lepote, ki nam brez besed še danes govori, četudi je ne razumemo več tako kakor v prejšnjih časih. Govorica, ki jo imam v mislih, je sorodna človeški govorici in je bila dana nekoč tudi cveticam, da so mogle druga drugi pripovedovati svoje veselje, bolečino in vse doživljaje.

Mali Petrček jo je razumel; a tudi on samo kratek čas, le nekaj ur svojega življenja. Bil je vajenec v neki majhni cvetličarni, nekoliko iz mesta, v bližini pokopališča. Navadno je imel bolj malo posla in je sedel včasih vso uro ali še delj na nizkem stolčku, ki je stal poleg mize. Tu je sanjal o cveticah.

Nekaj dni pred praznikom Vseh vernih duš, zgodaj zjutraj, je že zopet sedel na svojem stolčku in gledal preko množice pisanih aster, ki so bile nakopičene v treh velikih posodah na zeleno pobarvani klopi. Bile so rdeče, temno in svetlo vijoličaste barve, rumene in nežno rožnate, in če je človek dolgo gledal vanje, je opazil, da ni bila niti ena čisto podobna drugi, ne po obliki, ne po barvi. Bilo je kot pri ljudeh, od katerih ima tudi vsak svojo barvo in svoje posebne poteze. Peterček dotlej še nikoli ni opazil, da je toliko različnih barv; toda res je bilo tako, saj nista bili niti dve enako modri, enako rumeni ali druge čisto enake barve. Vsaka je bila za

spoznanje temnejša ali svetlejša, bolj motna ali pa bolj živa od druge. Petrček se je bolj in bolj poglobljajal v svoje opazovanje in niso ga motili niti kupci, niti prodajalka. Pravo nakupovanje za praznik mrtvih se še ni bilo pričelo. Mož, ki je delal vence, je sicer z delom že začel, vendar so bili najprej na vrsti taki iz smrečja in drugega zelenja, ki ne ovenejo tako hitro.

Naenkrat se je zdelo dečku, da med vsemi astrami, ki jih je bilo več sto, ni nobene bele. Ljubil pa je bele prav posebno, zato je še enkrat preiskal z očmi vse šope teh cvetic, ki so stale v vodi na dolgih pecljih. Nazadnje je vstal in sukal posode sem in tja, da bi se dodobra prepričal, da je res tako. Skoro se je prestrašil, ko je v tretji vedrici vendar ugle dal eno, ki je dvigala svojo belo glavico, kakor da bi žalovala ali da bi jo bilo sram. Petrček je prav dobro razumel, da se je sramovala, ker je bila čisto sama med tolikšno množico pisanih sestic. Zdaj je vedrico zasukal tako, da je bila bela astra obrnjena proti njemu. Nato je cvetico previdno potegnil iz vode in jo postavil vanjo še enkrat, tako da bi ji glavica stala pokonci kakor njenim tovarišicam. Toda ni se mu posrečilo. Vselej je bela astra malo povescila svoj cvetni obrazek. Sprva je stala drobna bela astra čisto osamljena med drugimi pisanimi tovarišicami. Toda čudno, čim bolj se je mračilo, tem bolj so potemnevale in ugašale žive barve drugih, belina edinke pa je postajala močnejša, da se je končno svetila v temi, kakor da njeni lepoti noč ne more do živega. Ob uri, ko mrak prehaja neopaženo v temo in ko

zvezdice, ki so izprva samo boječe mežikale, pogumno odpro svoja žarčca očesca, se dogodi ljudem včasih nekaj čudovitega: sedé in gledajo ven, kako narašča tema in vstajajo zvezde, pri tem pa čutijo rahel udarec peroti, tisti, ki so čistega

rada tudi jaz stala na grobu kot znak ljubezni.«

»Najbrž bo res tako, kakor praviš,« se je jela vmešavati v pogovor velika vijoličasta družica, »kdo bi tudi hotel izbrati tako neznatno stvarco, ki je vrhu tega brez barve?«

srca, pa jih celo vidijo, četudi se jim zdi, ko ta ura mine, da so bile vse le sanje. Tako se je zgodilo tudi Petrčku, ko je tako sedel in opazoval belo astro. »Ah,« jo je slišal vzdihnuti, »vse moje pisane sestre bodo povili v vence, šopke ali križe, ki jih bodo potem ljubeče roke položile na zelene hribčke. Vse smejo biti znak ljubezni, samo mene ne bo nihče maral, ker sem sama.«

Videti je bila zelo žalostna. Petrček ji odgovori: »Ne verjamem, da bi te zametovali. Jaz bi na vsak način vzel najrajši tebe.« »Ti že,« mu odgovori astra, »toda drugi ne. Rekli bodo, da ne spadam v lepo pisan šopek. Zato bom nazadnje ostala sama. O, in vendar bi tako

Mala bela astra se je prestrašila. Rekla pa ni ničesar, in tudi Petrček je molčal, četudi bi bil rad zavrnil bahavo vijoličasto cvetlico. V tem so se odprla vrata trgovine. Vstopila je gospa; prodajalka je prižgala luč, deček se je zdramil in se dvignil s stolčka.

Prodajalka je vprašala gospo, kaj da želi. Ta je dolgo iskala med jesenskimi cveticami in si izbrala lep šopek. Toda bele astre ni bilo vmes. Njeni nežni prsti, polni prstanov, so šli brezbrizno mimo nje. Ko je gospa odšla in je prodajalka ravno hotela zopet ugasniti luč, se je spomnila dečka. »Če bi ti bilo dolgočas...« je pričela. Toda deček je urno odvrnil: »Ne, ne, čisto nič!«

Prodajalka se je tem besedam malo nasmehnila, ugasnila luč in zaprla vrata za seboj. »Kako je skopal« si je mislil deček. »Ni še popolnoma temno, vendar bi privabila več kupcev, če bi pustila goreti luč.« In deček je sedel na svoj stolček in spet se je zasvetila bela astra kakor lučka iz teme. Deček si je podprl glavo z obema rokama in čakal čuda. »Vidiš,« je zopet spregovorila mala cvetica, »gospa me ni marala. Nit videla me ni in če bi me bila tudi opazila, je moj cvetni obrazek pregrd in preveč brezbarven, da bi se mogla vneti zame.«

»Le počakaj, prihodnji kupec te bo gotovo izbral,« je odgovoril deček in dalje strmel vanjo.

Toda, tudi prihodnji kupec je ni vzel. Astra je stala še vedno v posodi, z obrazkom, ki se je že precej skrčil, ko je ura v bližnji cerkvi bila sedem.

»Za danes ni nič. Ali le počakaj do jutri! Saj je bilo danes le malo kupcev in še ti niso bili pravi.« S tem je deček hotel potolažiti žalostno cvetko, a se mu to ni posrečilo.

Nenadoma pa so se odprla vrata trgovine. Vstopila je gospa v žalni obleki, ki ji je segala skoro do tal. Hodila je sključeno, toda iz njenega bledega obraza je gledalo dvoje dobrih, modrih oči, ki jim je žalost dajala še poseben blesk, da jo je malček moral pogledati. Želela je cvetice in malo smrečja, da si bo doma napravila venec. Že si je nabrala nekaj pisanih aster, ko je nenadoma ugledala belo. Trenutek jo je motrila, nato pa se je sklonila k njej in jo nežno vzela iz vode. »Kako čista je!« je rekla, ko jo je dvignila bliže k luči, »priti mora na sre-

do mojega venca, spodaj, kjer bo malo širši.« S temi besedami jo je priložila ostalim cveticam, kupila še nekaj smrekovih vejic in hotela oditi. Toda imela je že več drugih zavitkov, vsega skupaj je bilo sedaj zanj preveč, zato ji je Petrček moral pomagati nesti smrečje in cvetice. Z lesketajočimi se očmi je dvignil šopek in pokimal beli astri, kakor bi hotel reči: »Vidiš, ta je le bila prava in sedaj vendar prideš tja, kamor si si tako želela.«

Nekaj minut pozneje je sedel deček v udobni sobi stare gospe, ki ga je povabila, naj malo ostane. Ona pa je šla v sosednjo sobo, odkoder je prinesla veliko vazo, jo napolnila z vodo in posadila vanjo šopek kupljenega cvetja. Popravila je prtljago na mizi in postavila na sredo šopek. »Tu naj stoji, dokler ne bom spletla venca,« je rekla. To rekši je ušel njen pogled k sliki na steni, ki jo je ovijal črn trak. Tudi Petrček se je ozrl tja in videl sliko prijaznega starejšega gospoda, ki je gledal iz temnega okvira, kakor da je živ. »To je moj mož,« je rekla gospa, »umrl mi je pred tremi meseci.« Nato je prinesla skledico s pecivom in dejala Petrčku, naj si postreže. »Kako dobro,« je menil on, »da je prišla bela astra ravno k tej prijazni gospe. Pri njej se ji bo gotovo izpolnila njena želja, da bo prišla na tiho gomiolo kot znak ljubezni. Tam jo hočem obiskati in se zopet malo pogovarjati z njo. Da, to hočem storiti!«

Kar tesno mu je bilo pri srcu, ko se je moral posloviti in zapustiti svojo ljubljeno belo cvetko. Še enkrat ji je pokimal, a ko je šel skozi vrata, mu je prišlo naenkrat na mi-

sel, da med tolikimi grobovi ne bo mogel najti tistega, ki ga bo krasila njegova ljubljena bela astra. Opo-
gumi se torej in pravi: »Prosim, dra-
ga gospa, ali smem nesti z vami ve-
nec na pokopališče?« »Da,« je odvr-
nila gospa in ga pogladila po glavici,
»če si tako prijazen, pa pridi sem-
kaj v soboto proti večeru; takrat se
odpeljem na pokopališče.« Nato mu
je gospa podala roko, ki jo je deček
hvaležno stisnil.

Ko sta v soboto zvečer prišla na
pokopališče, je gorelo na grobeh že
nebroj lučic. Bil je lep, tih večer.
Lahna meglica, ki je čez dan ležala
nad mestom, se je dvignila in pri-
kazale so se zvezde, ki so se tako
lepo ujemale z lučkami na grobeh,
kakor da se tudi one spominjajo
mrtvih. Deček je prižgal svečke, gos-
pa pa je položila venec na grob.
Bela astra se je svetila v krogu svo-
jih sestic, a govorila ni več. Če jo
je Petrček še tako gledal, — nje-
nega glasu ni več začul. Toda njen
obrazek je žarel v taki sreči, da je
bil Petrček vseeno zadovoljen. Ne-
kaj časa je sedel na belo popleskani
klopi poleg gospe, ki je tiho jokala
ob grobu. Nihče ni govoril. Le sem-

patja je bilo slišati korake ljudi, ki
so hodili mimo.

Nato se je gospa ozrla okrog se-
be in pokazala na okrašene in raz-
svetljene grobove, rekoč: »Kako
lepo je to, da se ljudje tako spomi-
njajo svojih rajnih. In na vseh gro-
bovih toliko aster! Da, astra je res
cvetica praznika mrtvih!«

»In moja mala bela astra je naj-
lepša izmed vseh!« je vzkliknil Pe-
trček. »Tako je želela biti znak lju-
bezni, kakor njene sestrice, in njena
želja se ji je izpolnila.«

»Ona je to želela?« je vprašala
gospa. »Da, sama mi je to povedala
tisti večer, preden ste jo kupili.«
Gospa se ni prav nič čudila, da je
mala cvetica znala govoriti. Poki-
mala je in odvrnila: »Bo že tako ka-
kor praviš; no, sedaj je pa srečna.«

»Govori pa nič več,« je otožno
pripomnil Petrček.

»Njeno hrepenenje se je izpol-
nilo. Kaj naj sedaj še pove?«

Kmalu nato sta se gospa in deček
ločila od groba in male astre ter od-
šla domov. Petrček pa se je vse
življenje spominjal tiste tihe ure,
ko mu je mala, skromna bela astra
zaupala svojo bol.

Oktoberška pesem

Slana je pobrala cvetje,
prazni, pusti so vrtovi,
burja zazvižgala spet je
nad poljanami, gozdovi.

Ena sama roža rdeča
v tistem vrtu je ostala:
to ljubezen je goreča,
ki nam v srcih je pognala.

Na Oplenac jo nesimo,
tja, kjer Mučenik počiva,
svetle lučke z njo prižgimo
Njemu, ki v gomili sniva...

Vinko Bitenc